

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

*Шостак Л.В., к.е.н, доцент,
Помазун О.О., аспірантка (ВНУ ім. Л.Українки)*

Дана стаття присвячена проблемам управління фінансово-економічною безпекою, виявлення внутрішніх і зовнішніх загроз, що можуть спричинити негативні наслідки діяльності підприємства.

Ключові слова: безпека, фінансово-економічна безпека, загрози, зовнішні загрози, внутрішні загрози

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови господарювання вимагають зростання ролі ефективного управління фінансовою та економічною діяльністю підприємства. Така ситуація зумовлена тим, що фінансово-економічна діяльність формує фінансове забезпечення операційної і інвестиційної діяльності підприємства, впровадження інновацій, підвищення конкурентоспроможності продукції та забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні засади економічної безпеки вивчалися такими вченими як Грунін О.А., Кириченко Р.А., Лохомова Н.І., Мунтіян В.І., Новикова О.Ф., Пастернак-Таранушенко Г.А. [7], Шаваєв А.Г., Шемаєва Л.Г. [8]. На практичному рівні проблема управління фінансово-економічною безпекою підприємства, методи та алгоритми її забезпечення були найбільш повно розкриті в роботах таких вчених як Бланк І.А., Козаченко А.В., Кавун С.В. та Пономаренко В.С. [9]. Але, тим не менш, економісти й досі не дійшли згоди щодо найбільш точного та найбільш повного формулювання поняття фінансово-економічної безпеки підприємства. Незважаючи на важливість наукових досліджень в них не знайшли відображення деякі теоретичні та методичні питання пов'язані зі стратегією забезпечення фінансово-економічної безпеки, проблеми комплексного аналізу системи економічної безпеки, а також проблеми практичної реалізації заходів щодо захисту підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Мета роботи – в узагальненні теоретичних аспектів управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Вклад основного матеріалу та обґрунтування матеріалів дослідження. Відомо, що фінансово-економічна діяльність підприємства здійснюється з урахуванням умов зовнішнього середовища, якому притаманне зростання рівня динамічності і невизначеності, що викликані трансформаційними, інтеграційними та глобалістичними процесами. Можна стверджувати, що зростання рівня невизначеності насамперед

пов'язане з посиленням конкуренції на певних товарних ринках, скороченням тривалості життєвого циклу продукції, інфляційними процесами, нестабільністю податкового законодавства, відсутністю розвинутого сектора доступного банківського кредитування, зниженням ділової активності фондового ринку та реструктуризацією власності стратегічно-важливих галузей національної економіки тощо.

Негативним залишається наявність великої кількості загроз, що вимагає розробки та реалізації заходів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, які в свою чергу забезпечать діагностику зовнішніх і внутрішніх загроз, оцінку наслідків їх впливу на фінансово-економічну діяльність підприємства та формування комплексу превентивних заходів, що дозволяють підвищити адаптацію підприємства до негативних впливів зовнішнього середовища.

До внутрішніх загроз фінансово-економічної безпеки підприємства слід віднести: протиправні чи інші негативні дії персоналу, що загрожують функціонуванню підприємства; порушення встановленого режиму захисту інформації з обмеженим доступом для сторонніх осіб; порушення порядку використання технічних засобів; інші порушення правил режиму безпеки, діловодства тощо, які створюють передумови для реалізації протиправних цілей злочинних елементів чи інших зацікавлених фігурантів; низький рівень кадрового, організаційного, інформаційного забезпечення управління потенціалом підприємства у контексті внутрішніх, так і зовнішніх загроз.

До зовнішніх загроз у сфері підприємницької діяльності можна віднести: роботу спеціальних служб іноземних держав щодо здобуття інформації про економічні процеси у сфері підприємництва з метою здійснення антиконкурентних заходів; роботу служб безпеки суб'єктів підприємницької діяльності, як вітчизняних так і зарубіжних, з метою подавлення конкурентів, заволодіння ринками збуту чи майном конкурентів; протиправну діяльність

організованих злочинних формувань та окремих осіб з метою заволодіння майном суб'єктів підприємницької діяльності.

За напрямками роботи ризик потенційних загроз можна умовно поділити ще на дві великі групи – економічні та режимно-охоронні [2].

Розподіл загроз у сфері підприємницької діяльності за джерелами походження та напрямками роботи допоможе нам у подальшому на системному рівні визначити їх джерела, потужність загроз, а також розробити притаманні їм системи та методи своєчасного виявлення, попередження та усунення.

Головною умовою розвитку підприємства в ринкових умовах, на інноваційних засадах є належний рівень фінансового забезпечення, критерієм якого виступає фінансова безпека підприємств. Виконання цієї умови дозволить підприємствам ефективно функціонувати, запобігаючи банкрутства. Сутність економічної безпеки підприємства полягає у такому стані його економічної системи, котрий можна характеризувати збалансованістю і стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, її здатністю забезпечувати на основі власних економічних інтересів свій сталий і ефективний розвиток [4].

До складу економічної безпеки підприємства включено такі підсистеми: 1. фінансова; 2. внутрішньо економічна; 3. зовнішньоекономічна (економіка зв'язків підприємства з зарубіжними підприємствами); 4. соціально-економічна [6, с. 27].

Сутність категорії “фінансова безпека підприємства” можна трактувати з різних позицій: 1) ступінь захищеності фінансових інтересів підприємства на усіх рівнях фінансових відносин; 2) стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи і економічне зростання; 3) створення таких умов функціонування підприємства при яких зведено до мінімуму можливість зловживання фінансово-економічними та інформаційними ресурсами підприємства [3].

Загалом існує п'ять можливих стратегій, які можуть бути використані для оптимізації рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії підприємства: 1) відмова від видів діяльності, які містять визначене джерело фінансового ризику; 2) прийняття відповідальності за ризик фінансової стратегії з гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел; 3) продаж і передаванням відповідальності за фінансовий ризик іншим особам

(зокрема страховим організаціям); 4) скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів; 5) орієнтація діяльності на фінансовий ризик, тобто використання усіх видів ресурсів в одній сфері діяльності з метою отримання прибутку при високому рівні ризику [1, с. 3].

Використання сучасних методів управління підприємством повинне забезпечити ефективну фінансово-господарську діяльність, реалізувати перспективну стратегію розвитку підприємства, що в свою чергу допоможе досягнути відповідного рівня фінансово-економічної безпеки.

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки включає: оцінку загроз економічній безпеці, що мають політико-правовий характер; оцінку поточного рівня забезпечення фінансової безпеки; оцінку ефективності запобігання можливій шкоді від негативних дій; планування комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки і розробку рекомендацій стосовно його реалізації; бюджетне планування практичної реалізації пропонованого комплексу заходів; планування корпоративних ресурсів; оперативну реалізацію запланованих дій у процесі здійснення суб'єктом господарювання фінансово-господарської діяльності [4].

Загрози фінансовій безпеці підприємницької діяльності можуть бути дуже різноманітними, вони класифікуються за різними критеріями: за джерелом виникнення всі загрози можна поділити на зовнішні і внутрішні; за рівнем тяжкості наслідків: загрози з високою, значною, середньою і низькою тяжкістю наслідків; за рівнем вірогідності загрози можуть бути маловірогідними і високовірогідними; загрози можуть розрізнятися за проявом на певному етапі підприємницької діяльності. Існують загрози найвірогідніші та найнебезпечніші на етапі створення фірми, й такі, що характерні для її функціонування; загрози можуть розрізнятися за об'єктом посягань; за суб'єктами загроз; за формою збитку [5, с. 119-123].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, внаслідок існування різних загроз, що можуть одночасно стосуватися різних сфер діяльності підприємств виникає об'єктивна необхідність розробки та реалізації заходів, щодо вдосконалення економічних механізмів управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання. Об'єктом системи забезпечення фінансової безпеки виступає стабільний фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності в поточному і перспективному періоді. Конкретними ж об'єктами захисту виступають ресурси: фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові. Оскільки об'єкт захисту є

багатоаспектним, то ефективно забезпечення фінансової безпеки повинне ґрунтуватися на системному підході до управління цим процесом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоус О. В. Сучасна світова фінансово-економічна криза як прояв тотальної кризи системи глобалізму. / О. В. Білоус // Економічний часопис. – 2008. - №21. - С. 3.
2. Вакульчик О. Б. Визначення зон економічного ризику на основі аналізу показників економічної безпеки підприємства./ О. Б. Вакульчик, Д. С. Зубицький // Економіст – 2009. - №8. - С. 41.
3. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. - №8. - С. 65-67.
4. Лазаренко М.П., Ніколаєнко К.В. Фінансова безпека підприємства та її управління. Електронний ресурс: http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/10_57970.doc.htm
5. Підхромний О.М. Типологія загроз фінансовій безпеці підприємницької діяльності. /

О.М. Підхромний, Н.О. Микитюк, І.П. Вознюк // Вісник Національного університету „Львівська політехніка”: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – № 605. – 2007. – С. 119- 123.

6. Плескач В.Л.. Методологічні засади державного регулювання фінансово-економічного розвитку / В. Л. Плескач, А. В. Кулик// Фінанси України – 2009. - №10. - С. 27.

7. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / Г. Пастернак-Таранушенко. – К.: Кондор, 2002. – 302 с.

8. Шемаєва Л. Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією із суб'єктами зовнішнього середовища / Л. Г. Шемаєва. – К.: НППМБ, 2009. – 357 с.

9. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія / В. С. Пономаренко, С. В. Кавун. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 256 с.

Анотація. Данная статья посвящена проблемам управления финансово-экономической безопасностью, выявление внутренних и внешних угроз, которые могут повлечь негативные последствия деятельности предприятия.

Ключевые слова: безопасность, финансово-экономическая безопасность, угрозы, внешние угрозы, внутренние угрозы.

Summary. This article deals with problems of financial and economic security, identifying internal and external threats that may cause negative consequences of the enterprise.

Keywords: security, economic and financial security, threats, external threats, internal threats.

*Рецензент д.е.н., професор ВНУ ім. Л.Українки Ліпич Л.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Назаренко І.Л.*

УДК 005. 22: 005. 934

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ВНУТРІШНЬОГО АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Шпанковська Н.Г., к.е.н, професор (НМетАУ),
Костанецький В.В., генеральний директор ТОВ «НІКО ТЬЮБ»,
Котенко Н.О., ст. викладач (НМетАУ)*

Обґрунтовано зміст і складові елементи економічної безпеки та завдання її оцінки. Запропонована система аналітичних показників для оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека, аналіз, показники оцінки, виробничий потенціал, безпека операційної діяльності, кадрова безпека, підприємство, комплекс захисних дій.